

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 4 luvun ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksiä.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tekemien sairauden hoitoon liittyvien matkojen matkakustannukset korvattaisiin sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksesta. Matkat korvattaisiin enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään sellaiseen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja opiskeluterveydenhuollon palveluita tarjoavaan terveydenhuollon toimintayksikköön, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta mainitussa laissa tarkoitettua tutkimusta ja hoitoa.

Palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon tehtyjen matkojen matkakustannukset korvattaisiin enintään niiden kustannusten mukaan, jotka aiheutuisivat matkasta sellaiseen lähimpään tutkimus- tai hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvausperustetta koskevien määräaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2024 loppuun.

Laki sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021. Laki sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ja laki sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1.1.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Opiskelijan matkakustannusten korvaaminen.....	3
2.2 Matkakustannusten korvaaminen palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon.....	4
2.3 Sairausvakuutuksesta korvattavat taksimatkat.....	6
3 Tavoitteet.....	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	9
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	10
6 Lausuntopalaute.....	11
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	12
7.1 Laki sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta.....	12
7.2 Laki sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	14
7.3 Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.....	14
8 Lakia alemman asteinen sääntely	14
9 Voimaantulo	14
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	15
LAKIEHDOTUKSET	17
1. Laki sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta.....	17
2. Laki sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	19
3. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.....	20
LIITE	21
RINNAKKAISTEKSTIT	21
1. Laki sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta.....	21
2. Laki sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	23
3. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.....	24

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esitysehdotukseen on koottu sairausvakuutuksesta korvattavien matkakorvausten säännöksiin liittyviä muutostarpeita, jotka liittyvät erityisesti korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) voimaantuloon 1.1.2021 sekä sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvussa määräaikaisesti voimassa olevien sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintaa koskevien säännösten voimassaolon päättymiseen 31.12.2021. Esitysehdotuksessa ehdotetaan lisäksi eräiden muiden matkakorvauksia koskevien säännösten täsmentämistä.

1.2 Valmistelu

Esitysehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi 10.6.2020 päivättyllä lausuntopyynnöllä¹ tarkemmin yksilöidyltä vastaanottajilta lausuntoa luonnoksesta. Lausuntoaika päättyi 5.8.2020. Lausuntopyyntöön vastasi 11 tahoja, joista 8 antoi lausunnon. Kolme tahoja ilmoitti, etteivät anna lausuntoa tai ettei heillä ole lausuttavaa esityksestä. Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla valtioneuvoston hankesivuilta².

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Opiskelijan matkakustannusten korvaaminen

Sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:n perusteella Kansaneläkelaitos korvaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle (jäljempänä YTHS) sen järjestämän yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon kustannuksia. Perusterveydenhuollolla tarkoitetaan opiskelijoiden terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn sekä hoidon kannalta tarpeellista toimintaa, yleis- ja erikoislääkäritasoisien avosairaanhoidon palveluja, mielenterveystyötä sekä suun terveydenhuoltoa lukuun ottamatta oikomishoidon sekä proteettisten ja hammasteknisten toimenpiteiden kustannuksia.

Kansaneläkelaitos korvaa yliopisto-opiskelijoiden YTHS:n järjestämään terveydenhuoltoon tekemien matkojen kustannuksia sairausvakuutuslain 4 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella. Sen mukaan vakuutetulla on oikeus saada sairauden hoitoon liittyvistä matkakustannuksista korvaus, jos matka on tehty valtion, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikköön. Yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuun terveydenhuollon toimintayksikköön tai ammatinharjoittajan luokse sairauden hoidon vuoksi tehdystä matkasta vakuutetulle aiheutuneet kustannukset korvataan vain, jos suoritettu tutkimus tai annettu hoito on tämän lain mukaan korvattavaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valvira on myöntänyt YTHS:lle yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain mukaisen luvan terveyden ja sairaanhoidon palvelujen antamiseen.

¹ https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/08cfbfaf-b097-40f0-99b1-528154420a72/92d6010b-b823-41e2-a258-65037e0b8cca/LAUSUNTOPYYNTO_20200610065226.PDF

² <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM009:00/2020>

Sairausvakuutuslain YTHS:n korvauksia koskevat säännökset ovat voimassa vuoden 2020 loppuun, minkä jälkeen ne kumoutuvat. Vuoden 2021 alusta lukien Kansaneläkelaitos maksaa YTHS:lle korvauksia korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain perusteella. Koska kustannuksia ei korvata enää sairausvakuutuslain perusteella, myöskään opiskeluterveydenhuoltoon tehtyjen matkojen kustannukset eivät ole enää sairausvakuutuslain perusteella korvattavia kustannuksia.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain voimaantulon myötä YTHS:n palvelujen käyttämiseen ovat oikeutettuja yliopisto-opiskelijoiden lisäksi ammattikorkeakouluopiskelijat. Muutoksella pyritään turvaamaan ja yhdenmukaistamaan korkea-asteella opiskelevien opiskeluterveydenhuolto ja sen saatavuus. Yhtenä saatavuuden osatekijänä tulee ottaa huomioon myös palvelun saavutettavuus. Palvelun saavutettavuuden kannalta olisi tärkeää, että opiskeluterveydenhuoltoon tehdyt matkat olisivat edelleen sairausvakuutuksesta korvattavia.

2.2 Matkakustannusten korvaaminen palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon

Sairausvakuutuslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään, että vakuutetulle aiheutuneet matkakustannukset korvataan matkasta sellaiseen lähimpään tutkimus- ja hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada hänen terveydentilansa vaarantumatta tässä laissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:n mukaan tai vakuutetulla on rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 13 §:ssä tarkoitettu lupa, korvataan matkakustannukset sinne, missä hoito on annettu. Jos vakuutettu on terveydenhuoltolain (1326/2010) 47 tai 48 §:n perusteella valinnut hoitopaikan, matkakustannukset korvataan sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään valtion, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikön tutkimus- ja hoitopaikkaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät: 1) hoitamalla toiminnan itse; 2) sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa; 3) olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä; 4) hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta; taikka 5) antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin, jolla kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän kunnan hyväksymältä yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon asti.

Edellä mainittujen sairausvakuutuslain ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain säännösten perusteella matkat korvataan palvelusetelillä järjestetyn hoidon osalta sinne, missä hoito on annettu. Kansaneläkelaitos on kuitenkin vuoden 2019 loppuun saakka korvannut matkakustannukset palvelusetelillä järjestetyn hoidon osalta enintään niiden kustannusten mukaan, jotka aiheutuisivat matkasta lähimpään hoitopaikkaan. Lähimmäksi hoitopaikaksi on tällöin pääsääntöisesti arvioitu oman kunnan tai kuntayhtymän pääterveyskeskus. Korvauskäytäntö asiassa on perustunut siihen, että vakuutetulla on arvioitu olevan valinnanvapaus sen suhteen, ottaako hän palvelusetelin vastaan vai haluaako itseään hoidettavan julkisessa terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) 6 §:n 1 momentin mukaan asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta palvelusetelistä, jolloin kunnan tulee ohjata hänet kunnan muilla tavoin järjestämien palvelujen piiriin.

Sairausvakuutuslain 4 luvun 4 § on tullut nykyisessä muodossaan voimaan 1.1.2014, jolloin sairausvakuutuslakia on muutettu rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain säätämisen

HE 180/2020 vp

johdosta. Tuon lainmuutoksen perusteluissa (HE 103/2013 vp) on pääasiallisessa sisällössä todettu sairausvakuutuslakia ehdotettavan muutettavaksi siten, että potilaan matkakustannukset korvattaisiin sellaiseen lähimpään julkiseen terveydenhuollon hoitopaikkaan saakka, jossa hoitoa olisi tarjolla. Myös pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu pääsääntönä olevan edelleen, että matkakorvaus myönnetään siihen lähimpään hoitopaikkaan, jossa vakuutetun voidaan katsoa saavan sairausvakuutuslaissa tarkoitetun tarpeellisen tutkimuksen tai hoidon. Tämän jälkeen perusteluissa on lueteltu esimerkkejä eri korvaamisen tilanteista, ja todettu, että pykälää on ehdotettu täsmennettäväksi niin, että matka korvattaisiin lähimpään hoitopaikkaan, jos vakuutettu on käyttänyt terveydenhuoltolain mukaista valinnanvapauttaan ja hakeutunut lähintä hoitopaikkaa kauemmaksi hoitoon. Lisäksi pykälää ehdotettiin täsmennettäväksi niin, että jos potilaalle on myönnetty sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:O 883/2004 mukainen lupa hakeutua hoitoon asuinvaltion ulkopuolelle, luvan mukaiseen hoitoon liittyvät matkakustannukset korvattaisiin hoitopaikkaan asti. Yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole lainkaan otettu kantaa matkan korvaamisesta palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon.

Siihen, että korvauskäytännössä matkoja palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon on ryhdytty korvaamaan enintään sen suuruisina, kuin kustannuksia olisi aiheutunut lähimpään hoitopaikkaan saakka, löytyy johtoa hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 12 §:n muuttamisesta (HE 204/2014 vp) yleisperusteluista, joissa matkakorvausten nykytilaa on kuvattu tältä osin seuraavasti: jos hoito on annettu palvelusetelillä tai asiakas on itse valinnut hoitopaikan valinnan vapauden perusteella, matka perusterveydenhuoltoon korvataan enintään niiden kustannusten mukaan, jotka aiheutuisivat matkasta oman kunnan tai kuntayhtymän pääterveyskeskukseen.

Edellä kuvattu korvauskäytäntö oli viime syksyyn asti hyväksytty myös muutoksenhakusteissa. 24.10.2019 antamassaan ratkaisussa (dnro 2256:2017) vakuutusosikeus muutti asiassa vaikiintunutta korvaus- ja oikeuskäytäntöä ja katsoi, että matkakustannukset tuli palvelusetelillä järjestetystä hoidosta korvata todelliseen hoitopaikkaan. Vakuutusosikeuden päätöksen johdosta Kansaneläkelaitos on sittemmin muuttanut aiempaa korvauskäytäntöään päätöksen mukaiseksi.

On vaikea arvioida, minkä verran korvaukset tulevat kasvamaan oikeuskäytännön muutoksen johdosta. Korvattujen matkojen osalta ei ole tilastoitu, minkä verran vakuutetuille on jäänyt itsensä maksettavaksi sitä matkakustannusten osuutta, jota ei ole korvattu lähimmäksi arvioitua hoitopaikkaa kauemmas. Voitaneen arvioida, että palvelusetelillä annetun hoidon hoitopaikat sijaitsevat ainakin joissain tapauksissa kauempana kuin lähin mahdollinen hoitopaikka, joksi Kansaneläkelaitoksen ratkaisukäytännössä arvioidaan perusterveydenhuollon matkojen osalta kunnan tai kuntayhtymän pääterveyskeskus. Näin arvioituna matkakustannusten korvausten voidaan arvioida lisääntyvän oikeuskäytännön muutoksen johdosta ainakin jonkin verran.

Kuten edellä on kuvattu, hallituksen esityksen 204/2014 vp yleisperusteluissa on todettu, että palvelusetelillä annettuun hoitoon tehty matka korvataan enintään niiden kustannusten mukaan, jotka aiheutuisivat matkasta oman kunnan tai kuntayhtymän pääterveyskeskukseen. On mahdollista arvioida, että tämä yleisperusteluissa esitetty lain sanamuodon vastainen tulkinta kuvaa lainsäätäjän tahtoa, erityisesti koska yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole otettu kantaa nimenomaan palvelusetelillä annettuun hoitoon tehtyjen matkojen korvaamiseen. Palvelusetelillä annettuun hoitoon meneminen voidaan asiakkaan näkökulmasta rinnastaa terveydenhuoltolain mukaisen valinnanvapauden nojalla valitun hoitopaikan valitsemiseen, koska asiakkaalla on aina oikeus kieltäytyä palvelusetelistä ja saada hoito kunnan muulla tavoin järjestämänä.

2.3 Sairausvakuutuksesta korvattavat taksimatkat

Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:ssä säädetään sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta. Sen mukaan sairausvakuutuksesta korvattavasta taksimatkasta vakuutetulta perittävästä enimmäishinnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kuljetuspalvelujen tuottajat, jotka ajavat Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneen tilausvälityskeskukseen välittämiä taksimatkoja, saavat veloittaa välityskeskukseen välittämistä matkoista enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Jos alueella ei ole Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimusta suorakorvausmenettelystä tehnyttä tilausvälityskeskusta, enimmäishinta koskee taksimatkoja, joita koskevan palvelujen tuottajan kanssa Kansaneläkelaitos on tehnyt sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintaa käytetään sairausvakuutuslain 8 §:n 2 momentin perusteella vakuutetun taksinkäytön korvausperusteena, ellei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta.

Kansaneläkelaitos on kilpailuttanut keväällä 2018 sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen palvelujen tuottajat kaikissa maakunnissa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tämän vuoksi valtioneuvoston asetuksella säädettyä enimmäishintaa ei ole käytännössä sovellettu vakuutettujen taksin käytön korvausperusteena vaan Kansaneläkelaitos on korvannut kustannukset kilpailutettujen hintojen perusteella. Kilpailutetut tilausvälityskeskukset aloittivat toimintansa 1.7.2018. Uudenmaan alueen palvelujen tuottaja kilpailutettiin uudelleen loppuvuonna 2018 siten, että uusi palvelujen tuottaja aloitti toimintansa 1.4.2019. Lisäksi Kela joutuu kilpailuttamaan Etelä-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen, Lapin ja Uudenmaan alueiden toiminnan markkinaoikeuden loppuvuonna 2019 ja alkuvuonna 2020 antamien ratkaisujen johdosta. Markkinaoikeuden mukaan alueet oli kilpailutettu virheellisesti palvelun hankintamenettelyinä, vaikka ne olisi tullut kilpailuttaa käyttöoikeussopimuksina.

17 maakunnan alueelle valitut 11 palvelujen tuottajaa tuottavat sairausvakuutuksesta korvattavat taksimatkat kokonaisvaltaisesti siten, että palveluun kuuluu tilausten vastaanottaminen, taksimatkojen yhdistely ja välitys, kuljetusten valvonta, kuljetuspalveluiden järjestäminen, maksuliikenne sekä palvelun laadun raportointi. Kullekin alueelle valittu palvelujen tuottaja vastaa siitä, että toiminta toteutuu kilpailutuksessa edellytetyllä tavalla. Kansaneläkelaitoksen palvelujen tuottajien kanssa tekemien sopimusten sopimuskausi on vuoden 2021 loppuun. Lisäksi osapuolten on mahdollista neuvotella optiovuosista.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa koskevat säännökset olivat ensin voimassa määräaikaisina vuoden 2018 loppuun. Enimmäishintasäätely säädettiin määräaikaisena turvaamaan korvausten jatkuvuutta siirtymätilanteessa, jossa sairausvakuutuslain taksinkäytön korvaukset uudistettiin taksiliikenteen hintojen vapautumisen johdosta. Ennen heinäkuuta 2018 sairausvakuutuksen taksinkäytön enimmäiskorvausperusteena käytettiin taksiliikennelaisissa (217/2007) tarkoitettua kuluttajilta perittävää enimmäishintaa. 1.7.2018 liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) voimaantulon myötä taksiliikennelaki kumoutui ja taksien yleisestä enimmäishintasäätelystä sekä asemapaikkaa koskevista velvoitteista luovuttiin.

Määräaikaista säätelyä jatkettiin ajalle 1.1.2019—31.12.2021. Juha Sipilän hallituksen hallituskaudella tavoitteena oli sairausvakuutuksesta korvattavien matkojen siirtäminen maakuntien järjestämis- ja rahoitusvastuulle, minkä vuoksi taksin käytön enimmäishinnasta ei nähty olevan tarvetta säätää sairausvakuutuslaissa vuotta 2021 pidemmälle.

Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan Kela-taksien kilpailutuskäytännöt vaativat uudelleenarviointia. Lisäksi hallitusohjelman mukaan arvioidaan Kansaneläkelaitoksen ja kuntien kuljetuspalveluiden toimivuutta uuden taksilain aikana ja tehdään tarpeelliset muutokset. Näihin kirjauksiin liittyen sosiaali- ja terveysministeriö on hankkinut ulkopuolisen selvityksen arvioimaan Kansaneläkelaitoksen viimeisen kolmen vuoden aikana toteuttamia taksimatkojen, kuntoutuspalveluiden ja vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun hankintoja. Selvitys hankittiin KPMG Oy Ab:lta, jonka ”Arviointi KELAn hankintamenettelystä taksivälityspalveluissa³” on valmistunut 15.4.2020.

KPMG:n arvioraportin mukaan Kansaneläkelaitoksen taksipalvelujen hankintoja voidaan kaiken kaikkiaan pitää onnistuneina, kun arvioidaan kustannusvaikutukset, palautemäärä kokonaisuutena sekä erityisesti kilpailuttamiseen liittyneet taustaolosuhteet, eli liikenteen palveluista annetun lain voimaantulo ja siihen liittyneet aikataulupaineet sekä markkinamuutokset. KPMG:n arvion mukaan nykyinen Kansaneläkelaitoksen taksihankintojen toimintamalli on turvannut suhteellisen hyvin käyttäjien pääsyn palveluihin. Vuonna 2018 alkaneella hankintakaudella esiintyneet ongelmat ovat liittyneet etupäässä sääntely-ympäristön nopeaan muuttumiseen ja hankaluuteen ennakoita markkinoiden toimivuutta. Palvelujen saatavuudessa ei ole tällä hetkellä merkittäviä ongelmia. Kansaneläkelaitokselle annettujen palautteiden perusteella kielteiset kokemukset kuljetuspalvelujen onnistumisesta ovat verraten harvinaisia, ja suurin osa matkoista on toteutunut sovitun mukaisesti. Annettujen palautteiden määrä on toteutuneiden kuljetusten suhteen erittäin pieni. Merkittävimmät asiakastyytyväisyyteen vaikuttavat tekijät koskevat matkojen tilausprosessin sujuvuutta sekä kuljettajan ammattitaitoa ja kykyä huomioida asiakkaan yksilölliset tarpeet. Tulevissa hankinnoissa tulee arvioreportin mukaan kiinnittää erityisesti huomiota kuljettajien ammattitaitovaatimusten määrittelyyn ja soveltuvan kaluston riittävyyteen.

Arvioraportin mukaan Kansaneläkelaitoksen taksihankintoja voidaan kehittää nykyisen kilpailutusmallin pohjalta ilman tarvetta lainsäädännöllisille muutoksille. Kansaneläkelaitos voisi seuraavalla hankintakaudella arvioida aluejakoa uudelleen ja pyrkiä kohti useamman välitystoimijan mallia, jolloin tulisi kuitenkin varmistua autojen riittävyydestä ja toisaalta palvelujen saatavuuden turvaamisesta. Kansaneläkelaitoksen tulisi myös kriittisesti arvioida nykymallin kilpailutusvaikutukset ja vapaan kilpailun toteutumista suhteessa autoilijapintaan.

Arvioraportissa ei ole otettu kantaa nykyisen enimmäishintasääntelyn määräaikaaisuuteen. Käytännössä, jotta Kansaneläkelaitos voisi kehittää seuraavalla hankintakaudella taksihankintoja nykymallin pohjalta, tulisi määräaikaista enimmäishintasääntelyä jatkaa 31.12.2021 jälkeen. Ilman lainsäädäntömuutoksia sairausvakuutuksesta korvattavan taksin käytön korvausperusteena käytetään vuoden 2022 alusta lukien sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain (1145/2017, jonka voimaantulosäännöstä on muutettu lailla 1325/2018) mukaan Kansaneläkelaitoksen palvelujen tuottajan kanssa sopimaa enimmäishintaa. Käytettäessä taksia, jonka kanssa Kansaneläkelaitos ei ole sopinut enimmäishinnasta, vakuutetulle maksetaan matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Perusoikeusmyönteisen laintulkinnan mukaan tämä tarkoittaa täysimääräistä kustannusten korvausta laissa säädetyn omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Vuoden 2022 alussa voimaan tulevassa muodossa sairausvakuutuslaista näin ollen poistuisi määräaikaaisessa laissa oleva asetuksenantovaltuutus. Määräaikaaisen lain voimassa ollessa asetuksessa määritellyt hinnat ovat muodostaneet niin sanotun takarajan Kansaneläkelaitoksen

³ Arviointiraportti on saatavilla Valtioneuvoston Hankeikkunassa hankkeen STM009:00/2020 asiakirjoissa. Arviointiraportin suora internetosoite on https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/08cfbfaf-b097-40f0-99b1-528154420a72/224a6d57-0c62-42ed-a3ff-1a32e25c3f8b/RA-PORTTI_20200518084417.PDF

kilpailuttamille hinnoille, millä on haluttu turvata sairausvakuutuksen matkakorvausten taksinkäytön korvauksille varattujen varojen riittävyttä.

Kansaneläkelaitoksen kilpailuttamat palvelujen tuottajat ovat osakeyhtiömuotoisia toimijoita, joiden olemassaolo on sidoksissa niiden harjoittaman taloudellisen toiminnan kannattavuuteen. Niiden pääasiallinen toimiala on taksiliikenne, joka on liikenteen palveluihin liittyvän lainsäädännön muutosten vuoksi edelleen jossain määrin murrostilassa. Tämä vaikeuttaa palvelujen tuottajien harjoittaman liiketoiminnan ennakoitavuutta ja voi vaikuttaa esimerkiksi alihankkijoiden saatavuuteen. Vaikka Kansaneläkelaitoksen kilpailuttamat palvelujen tuottajat ovat pääsääntöisesti kyenneet tuottamaan sairausvakuutuksesta korvattavat taksimatkat joistain puutteista huolimatta, ei poissuljettuna voida pitää sitä, että jokin palvelujen tuottajista ajautuisi esimerkiksi konkurssiin tai muutoin tilanteeseen, jossa se ei enää kykenisi tuottamaan kilpailutettua palvelua. Esimerkiksi Uudenmaan alueen palvelujen uudelleen kilpailuttaminen ja uuden palvelujen tuottajan toiminnan aloittaminen 1.4.2019 lukien johtui siitä, että alun perin alueelle valittu palvelujen tuottaja ei kyennyt tuottamaan palvelua sopimuksen mukaisella tasolla, minkä seurauksena Kansaneläkelaitos ja kyseinen palvelujen tuottaja päättivät päättää sopimuksen.

On erittäin tärkeää, että sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen tilaaminen ja käyttäminen toimivat asianmukaisesti ja yhdenvertaisesti koko maassa ja että jokainen vakuutettu saa ajoissa korvaukseen oikeuttavan taksin. Mikäli kävisi niin, että jokin tilausvälityskeskus lopettaisi toimintansa, Kansaneläkelaitoksella olisi mahdollisuus kilpailuttaa alueen tilausvälityskeskustoiminta uudelleen. On mahdollista, että tällöin aiheutuisi useiden kuukausien mittainen väliaika, jolloin alueella ei olisi toiminnassa Kansaneläkelaitoksen kilpailuttamaa tilausvälityskeskusta. Mikäli tällaisen väliajan ajaksi Kansaneläkelaitos tekisi sopimuksia yksittäisten taksiautoilijoiden kanssa sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta, olisi sairausvakuutuksen matkakorvausten taksinkäytön korvauksille varattujen varojen riittävyden kannalta tarpeen, että näitä matkoja koskevasta enimmäishinnasta olisi säädetty lainsäädännössä.

Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus monikanavarahoituksen purkamisen valmistelun aloittamisesta. Tämän valmistelun yhteydessä on tarkoitus käsitellä nykyisin sairausvakuutuksesta korvattavien matkojen tuleva järjestämis- ja rahoittamistapa, millä perusteella nykyisen määräaikaisen enimmäishintasäätelyn jatkamisen tarve voidaan edelleen arvioida määräaikaiseksi.

3 Tavoitteet

Opiskelijan matkakustannusten korvaamista koskevalla ehdotuksella on tavoitteena turvata yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden pääsy tutkimukseen ja hoitoon myös silloin, kun tutkimus- tai hoitopaikkana on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto.

Palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon tehtyjen matkojen korvaamista koskevan ehdotuksen tavoitteena on muuttaa laki vastaamaan sitä vakiintunutta korvaus- ja oikeuskäytäntöä, jota näiden matkakustannusten korvaamisessa käytettiin useita vuosia vakuutuslainsäädännön 24.10.2019 antamaan ratkaisuun saakka. Ehdotuksen mukaan matkat korvattaisiin enintään niiden kustannusten mukaan, jotka aiheutuisivat matkasta sellaiseen lähimpään tutkimus- tai hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Ehdotuksen tavoitteena on, että matkat korvattaisiin palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon vastaavasti kuin terveydenhuoltolain valinnanvapauden nojalla valittuun hoitopaikkaan. Asiakkaalla on aina oikeus kieltäytyä palvelusetelistä ja saada hoito kunnan muulla tavoin järjestämänä.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan jatkettavaksi määräajaksi. Tarkoituksena on, että Kansaneläkelaitoksella olisi voimassa olevat kilpailutetut sopimukset tilausvälityskeskusten kanssa, jolloin korvausperusteena käytetään kilpailutettua hintaa. Valtioneuvoston asetuksella säädettävä enimmäiskorvausperuste turvaisi sairausvakuutuksen matkakorvausmenoihin varattujen varojen riittävyyttä kilpailutuksissa ja siinä mahdollisessa tilanteessa, että jokin Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehnyt tilausvälityskeskus lopettaisi toimintansa. Enimmäiskorvausperuste estäisi korvattavien taksimatkojen hintojen ennakoimattoman nousun Kansaneläkelaitoksen tehdessä sopimuksia sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta palvelujen tuottajien kanssa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Tällä hetkellä yliopisto-opiskelijoiden matkakustannuksia YTHS:n palveluihin korvataan sairausvakuutuslaissa 31.12.2020 asti voimassa olevien säännösten perusteella. Vuoden 2021 alussa tulee voimaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettu laki, jossa ei ole säännöksiä korkeakouluopiskelijoiden matkakustannusten korvaamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluihin tekemien sairauden hoitoon liittyvien matkojen kustannukset korvattaisiin sairausvakuutuksen matkakorvauksista korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain voimaantulosta lukien.

Palvelusetelillä järjestettävään hoitoon tehtyjen matkojen kustannukset ehdotetaan korvattavaksi enintään sen mukaan kuinka paljon matka olisi maksanut sellaiseen lähimpään tutkimus- ja hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada hänen terveydentilansa vaarantumatta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Kansaneläkelaitoksen korvauskäytännössä lähimmäksi hoitopaikaksi arvioidaan julkisen terveydenhuollon porrastuksen mukaisesti perusterveydenhuollon tasoisessa hoidossa oman kunnan tai kuntayhtymän pääterveysasema ja erikoissairaanhoidon tasoisessa hoidossa lähin yliopistosairaala.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvausperustetta koskevien säännösten voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2024 loppuun. Säännökset mahdollistavat sairausvakuutuksesta korvattavasta taksimatkasta vakuutetulta perittävästä enimmäishinnasta säättämisen valtioneuvoston asetuksella.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotuksilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksesta maksettaviin matkakorvausmenoihin. Sairaanhoitovakuutuksesta maksettiin vuonna 2019 matkakorvauksia yhteensä noin 284 miljoonaa euroa noin 4,2 miljoonasta yhdensuuntaisesta matkasta noin 565 000 vakuutetulle. Valtio rahoittaa korvauksista 67 prosenttia ja loput 33 prosenttia rahoitetaan vakuutettujen sairaanhoitomaksulla.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tekemien matkojen kustannusten korvaaminen edistäisi korkeakouluopiskelijoiden mahdollisuuksia käyttää opiskeluterveydenhuollon sairaanhoidon palveluja esimerkiksi kunnallisten terveyspalvelujen sijasta. Matkojen korvaaminen voisi mahdollisesti lisätä matkakorvausmenoja jonkin verran verrattuna siihen, että opiskelijat käyttäisivät opiskeluterveydenhuollon sijasta muita terveyspalveluja. Tämä johtuu siitä, että opiskeluterveydenhuollon toimintayksikköjä on maassa vähemmän kuin kunnallisen

terveydenhuollon yksikköjä. Toisaalta korkeakouluopiskelijat usein asuvat opiskelupaikkakunnalla, jolla todennäköisesti olisi myös opiskeluterveydenhuollon toimintayksikkö, ja joidenkin opiskelijoiden kohdalla matka opiskeluterveydenhuoltoon voi olla lyhyempi kuin matka kunnalliseen terveydenhuoltoon.

Esityksessä ehdotetaan matkojen korvaamista palvelusetelillä järjestetyn hoidon osalta enintään niiden kustannusten mukaisesti, jotka aiheutuisivat matkasta lähimpään hoitopaikkaan. Myös tämän ehdotuksen osalta ehdotuksen vaikutus korvausmenoihin on vaikeasti arvioitavissa. Kansaneläkelaitoksen matkakorvausten korvaustilastoissa ei ole eroteltavissa niitä matkoja, jotka on tehty palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon. Tämän vuoksi ei myöskään ole tiedossa, mikä vaikutus Kansaneläkelaitoksen vuoteen 2019 saakka käyttämällä korvauskäytännöllä on ollut korvausmenoihin.

Kustannusten korvaaminen palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon enintään sen suuruusina, mitä ne olisivat matkasta lähimpään sellaiseen hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta tarpeellisen hoidon, voisi asettaa vakuutetut eriarvoiseen asemaan varallisuuden perusteella. Jos vakuutettu asuu kaukana niistä hoitopaikoista, joihin hänen saamansa palveluseteli on kohdistettu, vakuutetun valinnanmahdollisuus palvelusetelin käyttämiseen tai palvelujen tuottajan vapaaseen valintaan on riippuvainen siitä, pystyykö vakuutettu kustantamaan matkakustannukset siltä osin itse, mitä Kansaneläkelaitos ei niitä korvaisi.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvausperustetta koskevien väliaikaisten säännösten jatkamisella on mahdollisesti hintojen nousua hillitsevä vaikutus Kansaneläkelaitoksen tulevissa taksimatkoja koskevissa hankinnoissa. Asetuksella säädettävä enimmäishinta toimisi kilpailutuksissa hintojen ylärajana eikä Kansaneläkelaitos voisi tehdä sopimuksia enimmäishintaa korkeammista taksimatkojen hinnoista.

Ehdotetut muutokset eivät vaikuttaisi merkittävästi Kansaneläkelaitoksen matkakorvausten toimeenpanoon liittyvään työmäärään.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tekemien matkojen korvaamista koskevan ehdotuksen osalta vaihtoehtona on mahdollista arvioida sitä, että matkoja opiskeluterveydenhuoltoon ei korvattaisi enää 1.1.2021 lukien. Korvaamatta jättäminen saattaisi lisätä opiskelijoiden hakeutumista sairauden hoidon osalta opiskeluterveydenhuollon sijasta terveyskeskukseen, mikä olisi epätoivottavaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain ja terveydenhuoltolain tavoitteiden ja perusterveydenhuollon tarkoituksenmukaisen asiakasohjautumisen kannalta. Korvaamatta jättäminen heikentäisi erityisesti sellaisten korkeakouluopiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja, jotka tarvitsevat opiskeluterveydenhuoltoon kulkemiseen taksia. Taksin käytön voidaan arvioida olevan tarpeen erityisesti vammaisille opiskelijoille ja syrjäseuduilla asuville.

Myös palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon tehtyjen matkojen korvaamista koskevan ehdotuksen osalta vaihtoehtona on arvioitu sitä, että ehdotettua muutosta ei tehtäisi. Siinä tapauksessa palvelusetelillä tehtyjen matkojen matkakustannukset korvattaisiin voimassa olevan lain mukaisesti sinne, missä hoito on annettu. Tämän voidaan arvioida edistävän vakuutettujen mahdollisuuksia ottaa vastaan kunnan tarjoama palveluseteli ja tasa-arvoistavan erilaisessa varallisuusasemassa olevien vakuutettujen mahdollisuuksia matkustaa kauempana sijaitseviin hoitopaikkoihin. Matkakustannusten korvausmenojen kannalta on vaikea arvioida ehdotuksen ja sen toteutumatta jäämisen vaikutuksia, koska ei ole tiedossa, missä vakuutettujen käyttämät, palve-

lusetelillä järjestetyt hoitopaikat sijaitsevat suhteessa kunkin vakuutetun lähimpään mahdolliseen hoitopaikkaan. Nykyinen oikeustila voi olla omiaan hyödyttämään myös niitä yksityisiä palveluntuottajia eri kunnissa, joihin kunnat ovat osoittaneet palvelusetelin olevan käytettävissä.

Mikäli sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvausperustetta koskevia väliaikaisia säännöksiä ei jatkettaisi, korvausperusteena käytettäisiin 1.1.2022 lukien Kansaneläkelaitoksen palvelujen tuottajan kanssa sopimaa enimmäishintaa niissä tilanteissa, joissa Kansaneläkelaitos olisi kilpailuttanut korvattavat taksipalvelut tai tehnyt niistä suorahankintoja. Jos sellaisia takseja ei olisi käytettävissä, Kansaneläkelaitoksen olisi maksettava vakuutetulle matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset, mikä tarkoittaisi perusoikeusmyönteisellä laintulkinnalla sen täyden hinnan korvaamista vakuutetun omavastuun ylittävältä osalta, minkä taksi olisi vakuutetulta matkasta perinyt. Tarkoituksena kuitenkin olisi, että Kansaneläkelaitos kilpailuttaisi korvattavat taksipalvelut ja että vakuutetun käytettävissä olisi aina sellaisia takseja, joiden osalta matkan hinta määräytyisi Kansaneläkelaitoksen ja palveluntuottajien välisistä kilpailutetuista sopimuksista. Mikäli enimmäishintasääntelyä korvattaville taksimatkoille ei enää olisi, kilpailutuksissa ei olisi hinnoille ylärajaa, jolloin hinnat mahdollisesti nousisivat ja korvauksille varattujen varojen riittävyyden arvioiminen vaikeutuisi.

6 Lausuntopalaute

Lausunnon antoivat liikenne- ja viestintäministeriö, Kansaneläkelaitos, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Suomen palvelutaksit ry, Suomen Taksiliitto ry, Akava ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ja Suomen Yrittäjät ry.

Opiskeluterveydenhuoltoon tehtyjen matkojen korvaamista koskevien ehdotusten osalta kaikki lausunnonantajat joko kannattivat esitysluonnosta, pitivät luonnoksia perusteltuina tai heillä ei ollut niistä lausuttavaa.

Palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon tehtyjen matkojen korvaamista koskevan ehdotuksen osalta viisi lausunnonantajaa kannatti ehdotusta tai piti sitä perusteltuina. Kaksi taho esitti huolensa siitä, että ehdotus heikentäisi tasa-arvoisuutta ja heikommassa asemassa olevien vakuutettujen mahdollisuutta valita hoitopaikka. Toinen näistä tahoista totesi, että ehdotusta tulisi arvioida liikenteen tasa-arvon näkökulmasta. Toinen näistä tahoista korosti, että eriarvoisuus kohdistuisi erityisesti niihin vakuutettuihin, jotka tarvitsevat matkaan taksia tai muuta sairausvakuutuslaisia tarkoitettua erityisajoneuvoa. Lisäksi yksi taho katsoi, että korvauskäytännön tulisi mahdollistaa vakuutetun muuhun asiointitarpeeseen liittyvät matkapoikkeamat tilanteissa, joissa vakuutettu saa matkakorvaukset enintään lähimpään hoitopaikkaan ja kuitenkin menee kauemmas hoitoon.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintasääntelyn jatkamista koskevia ehdotuksia ilmoitti kannattavansa tai pitävänsä perusteltuina puolet varsinaisen lausunnon antaneista tahoista. Kahden lausunnon osalta asiaan ei otettu suoraa kantaa. Lopuista yksi taho ilmoitti kannattavansa enimmäishintasääntelyä vain siinä tapauksessa, että hintoja tarkistettaisiin taksiliikenteen kustannusindeksin nousua vastaavasti sekä yllättävissä tilanteissa, kuten koronasuojista ja koronasta johtuvista ajoneuvojen puhdistamisista johtuen. Lausunnon mukaan korvauksia tulisi tarkistaa myös pitkien sopimuskausien aikana. Yksi taho ilmoitti enimmäishintasääntelyn olevan kannatettavaa vain poikkeustilanteissa, joksi lausunnon kuvattiin tilannetta, jossa palvelujen tuottaja lopettaa toimintansa. Myös tässä lausunnon korostettiin tarvetta tarkistaa hintoja taksiliikenteen kustannusindeksillä.

Joissakin lausunnoissa lausuttiin siitä kilpailuttamismallista, jota Kansaneläkelaitos käyttää kilpailuttaessaan korvattavia taksimatkoja. Vaikka esitys ei sisällä ehdotuksia asiasta, asiaa on kuvattu nykytilaa ja sen arviointia koskevassa kohdassa 2.3 Sairausvakuutuksesta korvattavat matkat. Yksi lausunnonantajataho kiinnitti huomiota siihen, ettei KPMG:n arvioreportissa ole arvioitu Kansaneläkelaitoksen tekemien taksimatkoja koskevien kilpailutusten laajempia vaikutuksia markkinoiden toimivuuteen. Lausunnon mukaan asiaan liittyvien viranomaisten tulisi mahdollisimman pian yhteistyössä selvittää erilaisia kilpailutusmalleja niiden markkinavaikutukset huomioiden. Kaksi lausunnonantajatahoa ilmoitti kannattavansa mallia, jossa Kansaneläkelaitos tekisi samalla alueella sopimuksia useamman kuin yhden palvelujen tuottajan kanssa. Näin syntyvä kilpailu voisi parantaa asiakaspalvelun tasoa ja kohtuullistaa välityskeskusten taksinkuljettajilta perimiä palkkioita.

Lausuntopalautteen johdosta ei ole tehty muutoksia esityksen sisältöön. Palvelusetelillä järjestetyn hoidon matkakustannusten korvaamista koskevan ehdotuksen ja sen vaikutusten vakuutettujen yhdenvertaiseen kohteluun niin liikenteen kuin hoidon saannin näkökulmasta voidaan todeta, että esityksessä ehdotettu palvelusetelillä järjestettyyn hoitoon tehtyjen matkojen korvaustapa ei eroa siitä, miten matkat korvataan esimerkiksi yksityiseen terveydenhuoltoon tai hoitopaikkaan, joka on valittu terveydenhuoltolain mukaisen valinnanvapauden perusteella. Myös nämä matkat korvataan enintään sen suuruisena, mitä aiheutuisi matkasta sellaiseen lähimpään tutkimus- ja hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Sairausvakuutuslain voimassa olevana pääperiaatteena voidaan pitää sitä, että mikäli vakuutettu haluaa valita hoitopaikan, hänen itsensä maksettavaksi tulevat ne kustannukset, jotka ylittävät lähimpään mahdolliseen hoitopaikkaan tehdyn matkan kustannukset. Palvelusetelillä järjestetyn hoidon osalta vakuutetulla on aina oikeus kieltäytyä palvelusetelistä ja saada hoito kunnan muulla tavoin järjestämänä.

Ehdotetut säännökset mahdollistavat erilaisia taksimatkojen hankinta- ja kilpailutusmalleja. Määräajaksi jatkettavaksi ehdotettavan sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettävä enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Hallituksen esityksessä laiksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 164/2017 vp) on pykälän perusteluissa todettu seuraavaa: ”Asetuksella säädettyä enimmäishintaa voitaisiin muuttaa tarvittaessa esimerkiksi kuljetuksesta aiheutuvien kustannusten muuttuessa. Kustannusmuutoksia ja hintaan sisältyvää voittoa voitaisiin arvioida erilaisten tilastoaineistojen avulla. Kustannusmuutosten arvioinnissa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi taksiliikenteen kustannusindeksiä.” Tarkoituksena on siten edelleen, että jatkettavaksi ehdotettavien säännösten perusteella annettavassa asetuksessa määritettävä enimmäishinta sisältäisi kohtuullisen voiton kuljettajan näkökulmasta ja että kustannusmuutoksia arvioidaisiin tilastoaineiston, kuten taksiliikenteen kustannusindeksin, avulla. Enimmäishinnan rakenne määriteltäisiin asetuksessa.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta

4 luku Matkakustannusten korvaaminen

1 a §. *Opiskelijan matkakustannusten korvaaminen.* Pykälä on uusi. Pykälässä säädettäisiin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tekemien matkojen korvattavuudesta. Pykälässä tarkoitettaisiin opiskelijalla sellaista opiskelijaa, joka on korkeakouluopiskelijoiden

opiskeluterveydenhuollosta annetun lain mukaisesti oikeutettu korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

3 a §. Kiireettömän matkan lähtöpaikka. Voimassa olevassa 3 a §:ssä säädetään siitä, mistä aloitettuna vakuutetun kiireettömään hoitoon tekemä matka korvataan. Kiireettömällä hoidolla tarkoitetaan pykälässä sitä, että vakuutetulla on tiedossa etukäteen käyntitarve terveydenhuollossa. Voimassa olevan pykälän mukaan tällaiseen hoitoon tehdyn matkan kustannukset korvataan sen mukaan, kuinka paljon matka olisi tullut maksamaan vakuutetun kotikunnan asuinpaikasta aloitettuna. Pykälän soveltamisessa on ilmennyt jonkin verran epäselvyyttä sen suhteen, miten matka kiireettömään hoitoon tulisi korvata, jos se on aloitettu lähempää hoitopaikkaa kuin vakuutetun asuinpaikka olisi ollut. Sen vuoksi pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kiireettömään hoitoon tehty matka korvattaisiin enintään sen mukaan, mitä matka olisi tullut maksamaan asuinpaikasta aloitettuna. Näin ollen lähempää kuin asuinpaikasta aloitettu matka korvattaisiin enintään vakuutetulle tosiasiaassa matkasta aiheutuneiden kustannusten mukaan. Koska ehdotettu muutos olisi voimassa olevan pykälän esitöiden (HE 164/2017 vp, s. 15) ja vallitsevan soveltamiskäytännön mukainen, sitä voidaan pitää luonteeltaan teknisenä muutoksena.

4 §. Tutkimus- ja hoitopaikka. Pykälän 1 momentin ensimmäistä lausetta ehdotetaan täsmennettäväksi ”enintään”- sanalla samaan tapaan kuin edellä on ehdotettu 3 a §:n kohdalla tehtäväksi. Muutos olisi luonteeltaan tekninen. Lause täsmennettäisiin vastaamaan vallitsevaa oikeuskäytäntöä. Matkakustannukset korvattaisiin enintään sen mukaan, mitä matka olisi tullut maksamaan lähimpään tutkimus- ja hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa.

Edelleen pykälän 1 momentissa säädetään, että matkakorvaukset korvataan sinne, missä hoito annettu, jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n mukaan tai vakuutetulla on rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 13 §:ssä tarkoitettu lupa. Jos vakuutettu on terveydenhuoltolain 47 tai 48 §:n perusteella valinnut hoitopaikan, matkakustannukset korvataan sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään valtion, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikön tutkimus- ja hoitopaikkaan. Momentissa olevaa viittausta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyseisen lain 4 §:n sijasta viitattaisiin 4 §:n 1 momentin 1—4 kohtaan. Viitauksesta jäisi tällöin pois kyseisen lain 4 §:n 1 momentin 5 kohta, jossa säädetään siitä, että kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin, jolla kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän kunnan hyväksymältä yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon asti. Näissä tilanteissa, joissa kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan, matkakustannukset ehdotetaan korvattaviksi enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään valtion, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikön tutkimus- ja hoitopaikkaan tehtynä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Momentti liittyisi edellä ehdotettuun uuteen 1 a §:ään, jossa säädetäisiin korkeakouluopiskelijoiden matkakustannusten korvaamisesta. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tekemien matkojen kustannukset korvattaisiin ehdotettavan uuden momentin perusteella enintään sen mukaisesti, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään sellaiseen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja opiskeluterveydenhuollon palveluita tarjoavaan terveydenhuollon yksikköön, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta mainitussa laissa tarkoitettua tutkimusta ja hoitoa.

7.2 Laki sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lailla jatkettaisiin sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloaika siten, että väliaikaiset säännökset olisivat voimassa vuoden 2024 loppuun. Mikäli väliaikaista muutosta ei jatkettaisi, vuoden 2022 alusta lukien korvauserusteena käytettäisiin Kansaneläkelaitoksen palvelujen tuottajan kanssa sopimaa enimmäishintaa. Jos tällaista taksia ei olisi käytettävissä, Kansaneläkelaitoksen olisi maksettava vakuutetulle matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Väliaikaista sääntelyä ehdotetaan jatkettavaksi, jotta sairausvakuutuksesta korvattavalle taksimatkalta olisi edelleen olemassa enimmäishinta.

7.3 Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lailla siirrettäisiin aiemmin vuoden 2022 alusta voimaan tulevaksi säädetty sairausvakuutuslain taksinkäytön korvauserustetta koskeva säännös tulemaan voimaan vasta vuoden 2025 alussa. Muutos johtuisi sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pidentämisestä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvauserustetta koskevien säännösten voimassaoloaika jatkettavaksi edelleen määräajaksi. Jatkettavaksi ehdotettu sääntely pitää sisällään asetuksenantovaltuutuksen. Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n mukaan sairausvakuutuksesta korvattavasta taksimatkasta vakuutetulta perittävästä enimmäishinnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sosiaali- ja terveysministeriön on asetusta ja sen muutoksia valmisteltaessa kuultava Kansaneläkelaitosta ja asianomaisia toimijoita edustavia järjestöjä.

Edellä mainitun asetuksenantovaltuuden nojalla on annettu valtioneuvoston asetus sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuosina 2019—2021 (1381/2018). Tarkoituksena on, että esityksessä jatkettavaksi ehdotetun sääntelyn nojalla tultaisiin antamaan uusi asetus sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta sille ajalle, jona määräaikainen sääntely olisi edelleen voimassa. Annettavan uuden asetuksen sisällön olisi tarkoitus vastata aiempaa asetusta muutoin kuin asetuksessa säädetyn enimmäishinnan osalta. Asetuksessa säädettyjä euromääriä on tarkoitus tarkistaa Tilastokeskuksen tuottaman taksiliikenteen kustannusindeksin sellaisella viimeisimmän vuosineljänneksen indeksillä, joka on julkaistu asetuksen antamiseen mennessä. Lisäksi on mahdollista, että asetukseen olisi lisättävä erillinen enimmäishinta sähköautoja varten. Tarvetta sähköautojen enimmäishinnalle on tarkoitus arvioida erityisesti sen jälkeen, kun tiedetään, tullaanko puhtaiden ja energiatehokkaiden moottoriajoneuvojen edistämisestä annetun direktiivin 2009/33/EY muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2019/1161 soveltamaan kansallisen täytäntöönpanolain nojalla Kansaneläkelaitoksen hankkimissa taksipalveluissa. Direktiivin kansallinen täytäntöönpano on tällä hetkellä valmistelussa eikä direktiivin soveltamisesta tai soveltamatta jättämisestä Kansaneläkelaitoksen hankkimiin taksipalveluihin ole vielä tietoa.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta tulee voimaan 1.1.2021.

HE 180/2020 vp

Ehdotetaan, että laki sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ja laki sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta tulevat voimaan 1.1.2022.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 19 §:n 3 momentin perusteella julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet ja edistettävä väestön terveyttä. Säännös velvoittaa julkisen vallan turvaamaan palvelujen saatavuuden. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen.

Palvelujen riittävyttä arvioitaessa perustuslakivaliokunta on pitänyt lähtökohtana sellaista palvelujen tasoa, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä (HE 309/1993 vp; PeVL 30/2008 vp). Asiakasmaksujen osalta perustuslakivaliokunta on todennut, että perustuslain 19 §:n 3 momenttiin kiinnittyvät sosiaali- ja terveystalvetuista perittävät asiakasmaksut eivät saa suuruudeltaan siirtää palveluita niitä tarvitsevien ulottumattomiin (PeVL 8/1999 vp; PeVL 39/1996 vp). Perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaan palvelujen järjestämistapaan ja saatavuuteen vaikuttavat välillisesti myös muut perusoikeudet, kuten perustuslain 6 §:n mukainen yhdenvertaisuus ja syrjinnän kiello (PeVL 67/2014 vp; PeVL 63/2016 vp).

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkiello, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan säännöksessä lueltujen erotteluperusteiden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen muu syy voi olla esimerkiksi asuinpaikka (HE 309/1993 vp; PeVL 31/2014 vp).

Sairausvakuutuslaki toteuttaa osaltaan perustuslain vaatimusta riittävästä sosiaali- ja terveystalvetuista. Sairausvakuutuslakiin perustuvien matkakorvausten tarkoituksena on turvata vakuutettujen yhdenvertainen oikeus saada tutkimusta ja hoitoa asuinpaikasta riippumatta korvaamalla osa sairauden, raskauden tai synnytyksen vuoksi tehdyn matkan aiheuttamista tarpeellisista kustannuksista. Pahimmassa tapauksessa matkakustannusten suuruus voi muodostaa tosiallisen esteen terveystalvetujen käyttämiselle ja siten vaarantaa perusoikeuden toteutumisen (PeVL 52/2017 vp).

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvausperustetta koskeva sääntely on merkityksellinen myös perustuslain 80 §:n 1 momentin näkökulmasta, koska enimmäishinta määrätään valtioneuvoston asetuksella. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lain tasolla. Lisäksi enimmäishintasääntely rajoittaa elinkeinonvapautta, minkä vuoksi ehdotettu sääntely on merkityksellinen myös perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut kesäkuun 2018 loppuun saakka voimassa olleen yleisen taksiliikenteen enimmäishintajärjestelmää ja pitänyt sitä perusoikeudellisesti ongelmattomana (PeVL 31/2006 vp). Valiokunnan mukaan taksiliikenteessä on kysymys erityislaatuista liiketoiminnasta, jossa asiakkaalla ei yleensä ole etukäteen mahdollista valita vapaasti palvelujen tarjoajaa ja tehdä palveluja koskevia hintavertailuja. Kuluttajansuojelulliset perusteet ovat erityisen merkittäviä iäkkäiden, vammaisten ja terveydentilansa vuoksi heikommassa asemassa olevien asiakkaiden suojelemiseksi. Elinkeinoarjoittajan näkökulmasta olennaista on, että kuluttajahintojen tulee olla kustannussuuntautuneita siten, että niihin sisältyy kohtuullinen voitto. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että hintojen määräytymisen perusteista on

HE 180/2020 vp

säädetty riittävän täsmällisesti, kustannustason muutoksia tarkastellaan taksiliikenteen kustannusindeksin perusteella ja hintojen muutoksista säädetään asetuksella vuosittain, joten kustannusten mahdollinen kohoaminen ei vaikuta kohtuuttomasti liikenteenharjoittajan tulokseen.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut taksien yleisen enimmäishintasääntelyn heinäkuussa 2018 korvannutta liikenteen palveluista annetun lain mukaista sääntelyä, jossa Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus asettaa enimmäishinta yleisemmin käytetyille taksiliikenteen palveluille, mukaan lukien erityisryhmille suunnatuille taksiliikenteen palveluille, jos niiden kokonaishintojen nousu on merkittävästi suurempi kuin yleisen kuluttajahintatason ja taksiliikenteen kustannusindeksin kehitys (PeVL 46/2016 vp). Arviossaan valiokunta viittasi aiemmin taksiliikennelain säätämisen yhteydessä esittämiinsä näkökohtiin.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut myös sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa koskevan väliaikaisen sääntelyn perustuslainmukaisuutta (PeVL 52/2017 vp). Perustuslakivaliokunta on arvioinut sääntelyn oikeasuhteiseksi ja hyväksyttäväksi ottaen huomioon sääntelyn rajattu kesto, liityntä liikennepalvelulain voimaantuloon ja toimeenpanoon sekä matkakorvauksiin liittyvä sosiaalisten perusoikeuksien yhdenvertaiseen turvaamiseen liittyvä näkökulma.

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintasääntelyä jatkettavaksi kolmella vuodella. Tarkoituksena olisi, että sääntely olisi edelleen kestoaltaan rajattu siihen saakka, kunnes hallitus on arvioinut monikanavarahoituksen purkamisen valmistelun yhteydessä, miten terveydenhuoltoon suuntautuvien matkojen järjestämis- ja korvaamistapa on tarkoituksenmukaisinta tulevaisuudessa järjestää.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvun 3 a ja 4 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 a §
laissa 1145/2017 ja 4 § laissa 1203/2013, sekä
lisätään 4 lukuun uusi 1 a §, seuraavasti:

4 luku

Matkakustannusten korvaaminen

1 a §

Opiskelijan matkakustannusten korvaaminen

Sen estämättä, mitä 1 §:ssä säädetään, vakuutetulla, joka on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 2 §:n mukaisesti oikeutettu korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluihin, on oikeus saada sairauden hoitoon liittyvistä matkakustannuksista korvaus myös silloin, kun matka on tehty mainitussa laissa tarkoitettuun korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon.

3 a §

Kiireettömän matkan lähtöpaikka

Vakuutetun kiireettömään tutkimukseen tai hoitoon tekemän matkan kustannukset korvataan enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi tullut maksamaan kotikuntalain (201/1994) mukaisesta väestötietojärjestelmään merkitystä kotikunnan asuinpaikasta aloitettuna. Jos vakuutetulla ei ole kotikuntaa Suomessa, matka katsotaan aloitetun siitä osoitteesta, jossa vakuutettu ilmoittaa pääasiallisesti oleskelevansa.

4 §

Tutkimus- ja hoitopaikka

Vakuutetulle aiheutuneet matkakustannukset korvataan enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi tullut maksamaan sellaiseen lähimpään tutkimus- ja hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada hänen terveydentilansa vaarantumatta tässä laissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 1—4 kohdan mukaan tai vakuutetulla on rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 13 §:ssä tarkoitettu lupa, korvataan matkakustannukset sinne, missä hoito on annettu. Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tai vakuutettu on terveydenhuoltolain

HE 180/2020 vp

47 tai 48 §:n perusteella valinnut hoitopaikan, matkakustannukset korvataan enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään valtioon, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikön tutkimus- ja hoitopaikkaan.

Edellä 1 a §:ssä tarkoitetulle vakuutetulle korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tehdystä matkasta aiheutuneet matkakustannukset korvataan enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään sellaiseen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja opiskeluterveydenhuollon palveluita tarjoavaan terveydenhuollon toimintayksikköön, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta mainitussa laissa tarkoitettua tutkimusta ja hoitoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

2.

Laki

sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännök- sen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1144/2017)
voimaantulosäännös, sellaisena kuin se on laissa 1324/2018, seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2018. Se on voimassa 31 päivään joulukuuta
2024.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

3.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain (1145/2017) voimaantulosäännös,
sellaisena kuin se on laissa 1325/2018, seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2018. Sen 19 luvun 1 §:n 5 momentti ja 20 luvun 5 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2018 ja 4 luvun 8 §:n 2 momentti vasta 1 päivänä tammikuuta 2025.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 15.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Sosiaali- ja terveysministeri Aino Kaisa Pekonen

1.

Laki

sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvun 3 a ja 4 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 a §
laissa 1145/2017 ja 4 § laissa 1203/2013, sekä
lisätään 4 lukuun uusi 1 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

Matkakustannusten korvaaminen

1 a §

Opiskelijan matkakustannusten korvaaminen

Sen estämättä, mitä 1 §:ssä säädetään, vakuutetulla, joka on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 2 §:n mukaisesti oikeutettu korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluihin, on oikeus saada sairauden hoitoon liittyvistä matkakustannuksista korvaus myös silloin, kun matka on tehty mainitussa laissa tarkoitettuun korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon.

3 a §

Kiireettömän matkan lähtöpaikka

Vakuutetun kiireettömään tutkimukseen tai hoitoon tekemän matkan kustannukset korvataan sen mukaan, kuinka paljon matka olisi tullut maksamaan kotikuntalain (201/1994) mukaisesta väestötietojärjestelmään merkitystä kotikunnan asuinpaikasta aloitettuna. Jos vakuutetulla ei ole kotikuntaa Suomessa, matka katsotaan aloitetun siitä osoitteesta, jossa vakuutettu ilmoittaa pääasiallisesti oleskelevansa.

3 a §

Kiireettömän matkan lähtöpaikka

Vakuutetun kiireettömään tutkimukseen tai hoitoon tekemän matkan kustannukset korvataan *enintään* sen mukaan, kuinka paljon matka olisi tullut maksamaan kotikuntalain (201/1994) mukaisesta väestötietojärjestelmään merkitystä kotikunnan asuinpaikasta aloitettuna. Jos vakuutetulla ei ole kotikuntaa Suomessa, matka katsotaan aloitetun siitä osoitteesta, jossa vakuutettu ilmoittaa pääasiallisesti oleskelevansa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

*Tutkimus- ja hoitopaikka**Tutkimus- ja hoitopaikka*

Vakuutetulle aiheutuneet matkakustannukset korvataan matkasta sellaiseen lähimpään tutkimus- ja hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada hänen terveydentilansa vaarantumatta tässä laissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n mukaan tai vakuutetulla on rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 13 §:ssä tarkoitettu lupa, korvataan matkakustannukset sinne, missä hoito on annettu. Jos vakuutettu on terveydenhuoltolain 47 tai 48 §:n perusteella valinnut hoitopaikan, matkakustannukset korvataan sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään valtioon, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikön tutkimus- ja hoitopaikkaan.

Vakuutetulle aiheutuneet matkakustannukset korvataan *enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi tullut maksamaan* sellaiseen lähimpään tutkimus- ja hoitopaikkaan, jossa vakuutettu voi saada hänen terveydentilansa vaarantumatta tässä laissa tarkoitettua tarpeellista tutkimusta ja hoitoa. Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 1—4 kohdan mukaan tai vakuutetulla on rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 13 §:ssä tarkoitettu lupa, korvataan matkakustannukset sinne, missä hoito on annettu. Jos *kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt sairaanhoidon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tai* vakuutettu on terveydenhuoltolain 47 tai 48 §:n perusteella valinnut hoitopaikan, matkakustannukset korvataan *enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään valtioon, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikön tutkimus- ja hoitopaikkaan.*

Edellä 1 a §:ssä tarkoitettulle vakuutetulle korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon tehdystä matkasta aiheutuneet matkakustannukset korvataan enintään sen mukaan, kuinka paljon matka olisi maksanut lähimpään sellaiseen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja opiskeluterveydenhuollon palveluita tarjoavaan terveydenhuollon toimintayksikköön, jossa vakuutettu voi saada terveydentilansa vaarantumatta mainitussa laissa tarkoitettua tutkimusta ja hoitoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

**sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännök-
sen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1144/2017)
voimaantulosäännös, sellaisena kuin se on laissa 1324/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinä-
kuuta 2018. Se on voimassa 31 päivään joulu-
kuuta 2021.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinä-
kuuta 2018. Se on voimassa 31 päivään joulu-
kuuta 2024.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20_____.*

3.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain (1145/2017) voimaantulosäännös,
sellaisena kuin se on laissa 1325/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2018. Sen 19 luvun 1 §:n 5 momentti ja 20 luvun 5 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2018 ja 4 luvun 8 §:n 2 momentti vasta 1 päivänä tammikuuta 2022.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2018. Sen 19 luvun 1 §:n 5 momentti ja 20 luvun 5 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2018 ja 4 luvun 8 §:n 2 momentti vasta 1 päivänä tammikuuta 2025.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____ .